

Vec C-497/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

26. jún 2019

Vnútroštátny súd:

Audiencia Provincial de Zaragoza

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

14. jún 2019

Žalobkyňa:

Ibercaja Banco, S.A.

Žalovaní:

SO

TP

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Žaloba podaná proti uzneseniu vydanému v konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, ktorým sa rozhodlo o zastavení konania o výkone rozhodnutia z dôvodu, že podmienka týkajúca sa predčasnej splatnosti obsiahnutá v zmluve o hypotekárnom úvere uzavretej medzi účastníkmi konania je nekalá.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Vnútroštátny súd kladie tri prejudiciálne otázky. Účelom prvej prejudiciálnej otázky je objasniť, či je v súlade s právom Európskej únie vnútroštátna právna úprava, z ktorej vyplýva, že ak v okamihu nariadenia výkonu rozhodnutia príslušný súd *ex offo* nepreskúmal nekalú povahu určitej podmienky, nemôže ju opäť preskúmať *ex offo*, aj keď sa pri pôvodne uskutočnenom preskúmaní vôbec nevyjadril k platnosti skúmaných podmienok.

Druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či v prípade, ak povinný nenamieta nekalú povahu podmienok procesným úkonom, ktorý na tento účel stanovuje zákon, po rozhodnutí o tejto námietke môže opäť podať námietku, aj keď nenastali nijaké nové skutkové alebo právne okolnosti.

Tretou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či v prípade, ak bude odpoveď na druhú otázku záporná, lebo sa konštatuje, že vzniká prekluzívny účinok, ktorý bráni tomu, aby dlžník opäť namietal nekalú povahu podmienok, súd môže vykonať také preskúmanie *ex offo*.

Prejudiciálne otázky

1. Je v súlade s právom Európskej únie vnútroštátna právna úprava, z ktorej vyplýva, že ak súd nevyhlásil určitú nekalú podmienku pri počiatočnom preskúmaní *ex offo* vykonanom v čase nariadenia výkonu rozhodnutia za neplatnú, takéto preskúmanie bráni tomu, aby ju ten istý súd mohol posúdiť *ex offo*, ak predmetné skutkové a právne okolnosti existovali už na začiatku, aj keď sa súd pri tomto počiatočnom preskúmaní vo výroku ani v odôvodnení svojho rozhodnutia vôbec nevyjadril k platnosti týchto podmienok?
2. Ďalšou otázkou, ktorá vyvstáva, je, či povinný, ktorý v čase, keď už existujú skutkové a právne okolnosti, ktoré spôsobujú, že určitá podmienka v spotrebiteľskej zmluve je nekalá, nenamieta jej nekalú povahu prostredníctvom námietky, ktorú na tento účel stanovuje zákon, môže po rozhodnutí o tejto námietke opäť podať námietku, na základe ktorej sa

rozhodne o nekalej povahe jednej alebo viacerých ďalších podmienok, ak už mohol namietať ich nekalú povahu na začiatku štandardným procesným úkonom, ktorý stanovuje zákon. V konečnom dôsledku ide o to, či nastane prekluzívny účinok, ktorý bráni spotrebiteľovi v tom, aby opäť namietať nekalú povahu inej podmienky v tom istom konaní o výkone rozhodnutia alebo dokonca aj v ďalšom určovacom konaní.

3. Treťou otázkou, ktorá sa kladie pre prípad, že sa konštatuje, že záver, že účastník konania nemôže podať druhú alebo ďalšiu námietku, ktorou by namietať nekalú povahu podmienky, ktorú mohol namietať predtým, lebo už boli vymedzené potrebné skutkové a právne okolnosti, je v súlade s európskym právom, je, či táto okolnosť môže slúžiť ako základ na to, aby súd, ktorý sa dozvie o tejto nekalej povahe, mohol uplatniť svoju právomoc týkajúcu sa preskúmania *ex offo*.“

Uvádzané predpisy práva Únie

Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie

Rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, body 51 a 52).

Rozsudok zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164).

Rozsudok z 29. októbra 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, body 37, 38 a 39).

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

Vnútroštátne právne predpisy

Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000 zo 7. januára 2000, Občiansky súdny poriadok), najmä články 136 a 222, článok 447 ods. 2, článok 517, článok 552 ods. 1, článok 557 a články 571 a 695.

Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zákon č. 1/2013 zo 14. mája 2013 o opatreniach na posilnenie ochrany hypotekárnych dlžníkov, reštrukturalizácii dlhu a sociálnom nájme).

Código Civil (Občiansky zákonník), najmä článok 1129.

Vnútroštátna judikatúra

Rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 461/2014 (ECLI: ES:TS:2014:4617)

Rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 4972/2014
(ECLI:ES:TS:2014:4972)

Rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 3373/2017 (ECLI:
ES:TS:2017:3373)

Rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 3553/2018
(ECLI:ES:TS:2018:3734)

Rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 3734/2018
(ECLI:ES:TS:2018:3734)

Rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 5618/2015
(ECLI:ES:TS:2015:5618)

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 IBERCAJA BANCO, S.A., podala návrh na začatie konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou proti TP a SO, v ktorom príslušný Juzgado de Primera Instancia de Zaragoza (Súd prvého stupňa v Zaragoze, Španielsko) vydal uznesenie, ktorým *ex officio* určil, že podmienka týkajúca sa predčasnej splatnosti, ktorá bola obsiahnutá v zmluve o úvere, na základe ktorej sa viedlo konanie o výkone rozhodnutia, je neplatná, lebo je nekalá, a zastavil konanie o výkone rozhodnutia. Žalobkyňa podala proti uvedenému uzneseniu odvolanie, ktoré bolo doručené protistrane, ktorá vyjadrila nesúhlas s odvolaním. Vec bola postúpená na Audiencia Provincial de Zaragoza (Vyšší provinčný súd v Zaragoze, Španielsko), ktorý podáva návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 2 Vec je založená na návrhu na výkon rozhodnutia v osobitnom konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, ktorý podala Ibercaja Banco, S.A., 27. mája 2015 proti manželom TP a SO na základe zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej 30. júna 2005. Výška úveru bola 240 000 eur a hypotéka bola zriadená na byt a parkovacie miesto. Úver bol splatný 30. júna 2040 a mal sa uhradiť v 420 mesačných splátkach, pričom nebolo zaplatených 9 splátok.

Zmluva o úvere bola zmenená 26. septembra 2012, pričom došlo k predĺženiu lehoty na vrátenie úveru do 30. júna 2043, ako aj k zvýšeniu úrokov, pričom ostatné podmienky zostali nezmenené. Ustanovenie 6a zmluvy, nazvané „Predčasné zrušenie zmluvy úverovou inštitúciou“, stanovovalo prípady, v ktorých dlžník stratil nárok na splatenie istiny v lehote určenej na tento účel a úverová inštitúcia mohla žiadať okamžité vrátenie istiny v plnej výške, pričom medzi týmito prípadmi bolo uvedené „neuhradenie ktorejkoľvek zo splátok úrokov a úverovej istiny“.

- 3 Uznesením z 15. júna 2015 bol nariadený výkon rozhodnutia. V uvedenom uznesení sa nekonštatovalo, že niektorá z podmienok je nekalá, ani nebol v tejto súvislosti uvedený nijaký argument. Výkon rozhodnutia bol nariadený na istinu vo výške 213 988,74 eura a trovy a úroky vo výške 63 000 eur. Úroky z omeškania neboli vyčíslené.
- 4 Po doručení platobnej výzvy podali dlžníci 2. septembra 2015 námietku, pričom namietali nekalú povahu z dôvodu i) poplatkov za správu pohľadávok a neuhradených platieb, ii) úrokov z omeškania, ktoré dlžníci považovali za nekalé, iii) skutočnosti, že podľa zmluvy zodpovedá dlžník celým svojím majetkom, iv) vzdania sa postúpenia práv, v) príkazu na priradenie platieb, vi) zákazu prenajať, previesť alebo zaťažiť nehnuteľnosť a vii) povinnosti nahradiť trovy.

Súd prvého stupňa zamietol uvedenú námietku uznesením z 5. novembra 2015, ktoré bolo zrušené uznesením tohto súdu z 11. marca 2016, pričom dohodnuté úroky z omeškania boli vyhlásené za neplatné, lebo boli nekalé.
- 5 Súd prvého stupňa opatrením z 18. mája 2017 vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k dvom otázkam: možnosť posúdiť nekalú povahu podmienky týkajúcej sa predčasnej splatnosti a možnosť prerušiť konanie, kým Súdny dvor nerozhodne o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) uznesením z 8. februára 2017.
- 6 Po predložení vyjadrení účastníkov konania sa uznesením z 15. júna 2017 rozhodlo o druhej uvedenej otázke týkajúcej sa prerušenia konania, pričom sa nezačalo s posudzovaním nekalej povahy predčasnej splatnosti. Tento vyšší provinčný súd uznesením z 20. novembra 2017 zrušil uvedené rozhodnutie o prerušení konania.
- 7 V podaní odoslanom 22. februára 2018 bol zopakovaný návrh na zastavenie konania o výkone rozhodnutia z dôvodu neplatnosti podmienky týkajúcej sa predčasnej splatnosti a subsidiárne prerušenie konania, pričom uznesením z 3. septembra 2018 sa rozhodlo o zastavení konania o výkone rozhodnutia z dôvodu, že podmienka týkajúca sa predčasnej splatnosti sa považovala za nekalú. Proti tomuto uzneseniu smeruje odvolanie a v súvislosti s ním sa podáva návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 8 Tvrdenia účastníkov konania boli uvedené v bodoch 1, 2 a 4 vyššie.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 9 Najväčším problémom v rámci občianskeho súdneho konania v Španielsku, pokiaľ ide o ochranu spotrebiteľa, ktorý nie je vyriešený, je problém týkajúci sa

vplyvu nových procesných kritérií vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora na prekážku rozhodnutej veci.

Prekážku rozhodnutej veci ovplyvňuje procesná povinnosť súdov *ex officio* vyhľadávať a vyhlásovať za neplatné nekalé zmluvné podmienky. V praxi musia vnútroštátne sudy pri posudzovaní ich hraníc a ich účinnosti, pokiaľ ide o ochranu spotrebiteľa, často čeliť neistote v dôsledku ich nepresnosti. Najmä nie je jasné, či v konaní o výkone rozhodnutia vzniká prekážka konania týkajúca sa možnosti objasniť platnosť niektoorej z podmienok v spotrebiteľných zmluvách.

- 10 V španielskom procesnom práve, v Ley de Enjuiciamiento Civil (LEC), existujú dve veľké kategórie občianskych súdnych konaní: určovacie konanie a konanie o výkone rozhodnutia.

Určovacie konanie je konanie vo veci samej, ktoré treba použiť ako štandardný procesný postup, v ktorom sa vo vzťahoch medzi jednotlivcami žiada súdna ochrana práva, ktoré nerešpektoval alebo narušil žalovaný, a konečné rozhodnutie o ňom, pričom následne nemožno predložiť súdu na posúdenie tú istú otázku v ďalšom konaní alebo sa domáhať tej istej ochrany založenej na tom istom žalobnom dôvode (článok 222 LEC).

Popri tejto kategórii existuje konanie o výkone rozhodnutia, ktoré sa vyznačuje tým, že nie je potrebné predchádzajúce vymedzenie práv. V tomto konaní sa už začína hmotnoprávny postup potrebný na uspokojenie práva. Podmienkou priameho prístupu k tomuto konaniu o výkone rozhodnutia je, aby právo, ktoré sa uplatňuje, bolo uznané v titule alebo dokumente, ktorý má na základe zákona také účinky. Zoznam exekučných dokumentov alebo titulov je uvedený v článku 517 LEC, ktorý jednotne upravuje takzvané procesné exekučné tituly (medzi ktorými sa nachádza v prvom rade rozsudok, ktorým sa končí určovacie konanie) a zmluvné exekučné tituly. Zmluvné exekučné tituly vznikajú mimo konania, sú to zmluvy, z ktorých vyplýva záväzok dlžníka poskytnúť veriteľovi peňažné plnenie, ktoré je splatné, vymožiteľné a vyčíslené (článok 571 LEC). Dôvodom, pre ktorý zákonodarca dovoľuje v prípadoch upravených v uvedenom článku priamo využiť konanie o výkone rozhodnutia a vyhnúť sa určovaciemu konaniu, v ktorom sa uzná právo, je, že uznanie dlhu sa uskutočňuje spolu so súborom právnych záruk, ktoré umožňujú predpokladať existenciu a skutočný vznik dlhu.

- 11 Treba spresniť, že prekážku rozhodnutej veci nezakladá len rozhodnutie v konaní vo veci samej, ale aj rozhodnutie o tom, čo mohol žalobca uviesť ako základ svojho nároku v žalobe alebo čo mohol uviesť žalovaný ako námietku, no neuviedol to, teda ide o prekluzívny účinok.

Preklúzia sa zvyčajne označuje ako „teoretická právoplatnosť“, keďže tiež spôsobuje prekážku konania, ako aj prekážku uplatnenia nároku. Ak právoplatnosť úzko súvisí so zásadou právnej istoty, preklúzia je tiež príbuzná právnej istote, lebo zákonodarca sa usiluje zabrániť nekonečnému sledu konaní, ktorých predmetom by bolo to isté právo.

Preklúziu – tak ako právoplatnosť – možno posudzovať z formálneho hľadiska ako účinok v tom istom konaní alebo v hmotnoprávnom zmysle ako účinok na žalobu alebo obranu v konaní. Preklúzia ako formálny účinok bráni tomu, aby sa v tom istom konaní uplatnilo procesné právo účastníka konania, ktorý mal príležitosť uplatniť ho, a nevyužil ju (článok 136 LEC), a ako hmotnoprávny účinok bráni tomuto účastníkovi konania, aby uplatnil v inom konaní nárok založený na tom istom žalobnom dôvode alebo námietku, ktorú mohol uplatniť v prvom konaní (článok 222 LEC).

- 12 Španielske právo stanovuje možnosť, aby dlžník začal konanie, v ktorom súd rozhodne o určitých námietkach proti výkonu rozhodnutia. Pred nadobudnutím účinnosti Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zákon č. 1/2013 zo 14. mája o opatreniach na posilnenie ochrany hypotekárnych dlžníkov, reštrukturalizácii dlhu a sociálnom nájme) sa otázky týkajúce sa platnosti záväzku mali posúdiť v prípadnom určovacom konaní, ktoré sa malo začať na návrh dlžníka. Týmto zákonom bola zavedená možnosť namietať nekalú povahu zmluvných podmienok tak v štandardnom konaní o výkone rozhodnutia (článok 557 ods. 1 bod 7 LEC), ako aj v osobitnom konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou (článok 695 ods. 1 bod 4 LEC). Nielenže bolo umožnené podať námietku s cieľom namietať nekalú povahu a z toho vyplývajúcu neplatnosť podmienok v štandardných spotrebiteľských zmluvách, ale súdom bola uložená povinnosť preskúmať vopred a *ex offo* prípadnú nekalú povahu týchto zmlúv (článok 552 ods. 1 druhý pododsek 2 LEC).

Tak námietka z dôvodu nekalej povahy podaná dlžníkom, ako aj predbežné preskúmanie *ex offo*, ktoré stanovuje uvedený zákon, sa týkajú podmienok, na základe ktorých možno nariadiť výkon rozhodnutia alebo vyčísliť výšku dlhu.

- 13 V rámci LEC bola sporná prekážka rozhodnutej veci, ktorá mohla vyplynúť zo súdneho rozhodnutia, ktorým sa rozhodne o námietke v konaní o výkone rozhodnutia. Tribunal Supremo (Najvyšší súd) sa vo všeobecnosti domnieva, že prekážka rozhodnutej veci v konaní o výkone rozhodnutia vznikla v súvislosti s tými dôvodmi námietky, ktoré v skutočnosti boli uvedené a o ktorých súd rozhodol; rozhodnutie, ktoré už bolo vydané v konaní o námietke podanej v konaní o výkone rozhodnutia, zakladá prekážku rozhodnutej veci aj v súvislosti s tými dôvodmi námietky, ktoré mohli byť uvedené, a neboli uvedené. Ide o prekluzívny účinok: dlžník nenamietal to, čo mohol namietať, takže neskôr už nemôže podať návrh na začatie určovacieho konania, v ktorom sa rozhodne o dôvodnosti uvedenej námietky. Tribunal Supremo (Najvyšší súd) sa riadil touto judikatúrou aj v oblasti konania o výkone rozhodnutia v rozsudkoch č. 4617/2014 a 4972/2014.

Tribunal Supremo (Najvyšší súd) uplatnil túto judikatúru aj na dôvod týkajúci sa nekalej povahy v podmienkach spotrebiteľských zmlúv. Na tento účel možno uviesť rozsudky uvedeného súdu č. 3373/2017, 3553/2018 a 3734/2018.

- 14 Predmetný problém vyplýva z možnosti preniesť alebo zosúladiť túto judikatúru s požiadavkami práva dlžníka/spotrebiteľa na obranu, ktoré vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora.

Rozsudkom Súdneho dvora, ktorý možno považovať za najdôležitejší, je rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60). Súdny dvor sa v ňom zaoberal problematikou týkajúcou sa prekážky rozhodnutej veci a ochrany spotrebiteľa, pričom uviedol, že túto ochranu nemožno považovať za neobmedzenú a že má pred ňou prednosť všeobecná zásada koherentnosti právneho poriadku, ktorou je zásada právnej istoty.

V spomenutom rozsudku sa tiež uvádza, že prekážku rozhodnutej veci treba posúdiť podľa vnútroštátneho práva. V dôsledku toho treba vychádzať z podmienok, ktoré stanovil španielsky Tribunal Supremo (Najvyšší súd), a uplatniť jeho všeobecnú judikatúru, ktorá sa podľa všetkého vzťahuje aj na oblasť ochrany spotrebiteľa. To by znamenalo, že ak súd vykonal uvedené preskúmanie pred posúdením v konaní o výkone rozhodnutia, ale formálne sa vôbec nevyjadril alebo spomenul len možnú nekalú povahu konkrétneho dôvodu námietky a dlžník následne v prípadnej námietke nenamietal nekalú povahu v súvislosti s jednou alebo viacerými nekalými podmienkami, vznikla by prekážka rozhodnutej veci alebo prekážka konania, teda preklúzia alebo strata procesného práva účastníka konania namietat pred súdom po uplynutí lehoty na podanie námietky nekalú povahu určitej zmluvnej podmienky, a to tak v tom istom konaní o výkone rozhodnutia – prostredníctvom námietky –, ako aj v budúcom určovacom konaní.

Uvedený rozsudok sa však pri vymedzení prekážky rozhodnutej veci neobmedzuje na odkaz na vnútroštátne právo, ale stanovuje súbor podmienok alebo obmedzení, najmä v bodoch 51 a 52. V bode 51 sa uvádza, že „podmienky stanovené vnútroštátnymi právami, na ktoré odkazuje článok 6 ods. 1 smernice 93/13, nemôžu ohroziť podstatu práva, ktoré majú spotrebiteľia na základe tohto ustanovenia, a to nebyť viazaný podmienkou považovanou za nekalú“, a bod 52 stanovuje, že „za predpokladu, že počas predchádzajúceho preskúmania spornej zmluvy, ktoré viedlo k prijatiu rozhodnutia s právnou silou rozhodnutej veci, sa vnútroštátny súd obmedzil na preskúmanie *ex offo* z pohľadu smernice 93/13 jedinej alebo len niektorých z podmienok tejto zmluvy, táto smernica ukladá vnútroštátnemu súdu, akým je súd v konaní vo veci samej, ktorý pravidelne rozhoduje v sporoch spotrebiteľov v rámci incidenčnej námietky, povinnosť posúdiť na návrh účastníkov konania alebo *ex offo*, hneď ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, prípadne nekalú povahu ostatných podmienok tejto zmluvy. Pri neexistencii takéhoto preskúmania by totiž bola ochrana spotrebiteľa neúplná a nedostatočná a nepredstavuje dostatočný ani účinný prostriedok na zabránenie používania tohto druhu podmienok, čo je v rozpore s tým, čo vyžaduje článok 7 ods. 1 smernice 93/13“.

Ako však už bolo uvedené, podľa vnútroštátneho práva je súd povinný preskúmať všetky zmluvné podmienky, aj keď vyjadrí svoje hodnotenie len vo vzťahu k podmienkam, ktoré môže považovať za nekalé. V súlade s článkom 552 ods. 1 LEC sa musí preskúmať celý exekučný titul; aj keď sa začne sporové konanie týkajúce sa len tých podmienok, v prípade ktorých súd určí, že môžu byť nekalé, výkon tohto preskúmania si vyžaduje posúdenie platnosti ostatných zmluvných podmienok.

- 15 Pre náležité pochopenie rozsahu pochybnosti, ktorá sa má vyriešiť podaním návrhu na začatie prejudiciálneho konania, sa zdá vhodné poukázať na rozhodnutia Súdneho dvora, v ktorých bola na jednej strane stanovená nekalá povaha podmienky týkajúcej sa predčasnej splatnosti a na druhej strane určenie prekážky rozhodnutej veci v súvislosti s nárokmi dlžníka založenými na nekalej povahe niektorých z podmienok, ktoré sú v tomto prípade súčasťou zmlúv o úvere.

Pokiaľ ide o prvý uvedený aspekt, vo všeobecnosti možno konštatovať, že podmienka týkajúca sa predčasnej splatnosti nie je sama osebe nekalá. V španielskom právnom poriadku tento inštitút, ktorý je upravený v článku 1129 Código Civil (Občiansky zákonník), spôsobuje stratu nároku na lehotu na splatenie úveru, ktorú zmluvné strany mohli dohodnúť. Podľa citovaného ustanovenia je strata uvedeného nároku spojená so stratou pôvodnej platobnej schopnosti dlžníka, ktorá môže u veriteľa vyvolať opodstatnené pochybnosti o tom, či je dlžník schopný splatiť dlh v budúcnosti. Treba spresniť, že vzhľadom na to, že jednotlivci sú oprávnení sami upraviť svoje vzťahy, môžu doplniť k dôvodom, ktoré stanovuje zákon, ďalšie dôvody týkajúce sa nesplnenia záväzku dlžníka, akým môže byť v prípade úveru pravidelné uhrádzanie splátok istiny a bežných úrokov.

- 16 Súdny dvor vymedzil právne okolnosti, ktoré spôsobujú nekalú povahu podmienky týkajúcej sa predčasnej splatnosti, v rozsudku zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), v bode 73 ktorého bola konkrétne jednoznačne vymedzená nekalá povaha uvedených podmienok.

Tribunal Supremo (Najvyšší súd) tiež vymedzil dosah nekalej povahy v rozsudku č. 5618/2015.

- 17 V súvislosti s druhým spomenutým aspektom Súdny dvor zdôraznil význam prekážky rozhodnutej veci v súdnych konaniach, keďže nemennosť rozhodnutí je nevyhnutná pre dodržanie zásady právnej istoty. S ňou úzko súvisí preklúzia, ktorá znamená, že po uplynutí procesnej lehoty na vykonanie určitého procesného úkonu účastník konania stráca možnosť vykonať ho.

Súdny dvor uznal, že takto chápaná preklúzia je prípustná podľa práva Európskej únie, vo svojej judikatúre, najmä v rozsudku z 29. októbra 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731), ktorý sa týkal prechodnej úpravy zavedenej v citovanom vnútroštátnom Ley 1/2013 de medidas para [reforzar] la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zákon č. 1/2013

o opatreniach na posilnenie ochrany hypotekárnych dlžníkov, reštrukturalizácii dlhu a sociálnom nájme), v ktorej bola na dosiahnutie súladu s judikatúrou Súdneho dvora zavedená možnosť, aby dlžník/spotrebiteľ v konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou namietal nekalú povahu niektorých podmienok, a pokiaľ ide o prípady, v ktorých uplynula riadna lehota na podanie námietky, na základe prechodného ustanovenia uvedeného zákona mohol v mimoriadnej mesačnej lehote podať novú námietku založenú na nekalej povahe. Súdny dvor sa domnieval, že uvedený procesný nástroj, teda lehota označená ako mimoriadna, nie je v súlade s právom Európskej únie. Súdny dvor uviedol nasledujúce úvahy:

„Toto oznámenie, ktoré predchádzalo nadobudnutiu účinnosti zákona č. 1/2013, však neobsahovalo informácie týkajúce sa práva týchto spotrebiteľov podať proti výkonu rozhodnutia námietku a poukázať v nej na nekalú povahu zmluvnej podmienky, ktorá je základom exekučného titulu, keďže táto možnosť bola do článku 557 ods. 1 bodu 7 Občianskeho súdneho poriadku zavedená až zákonom č. 1/2013.

Za týchto podmienok, a najmä s ohľadom na zásady práva na obranu, právnej istoty a legitímnej dôvery spotrebiteľa nemohli odôvodnene očakávať, že budú mať ďalšiu možnosť podať námietku, ak o tom neboli informovaní rovnakým procesným spôsobom, akým im bola odovzdaná pôvodná informácia.

Z toho vyplýva, že je potrebné poukázať na to, že sporné prechodné ustanovenie, ktoré stanovuje, že prekluzívna lehota začína v prejednávanej veci plynúť bez toho, aby boli dotknutí spotrebiteľa osobne informovaní o tom, že v rámci konania o výkone rozhodnutia už prebiehajúceho pred nadobudnutím účinnosti uvedeného zákona, môžu uplatniť nový dôvod námietky, nedovoľuje zabezpečiť plné využívanie tejto lehoty, a teda účinné uplatňovanie nového práva, ktoré bolo uznané predmetnou legislatívnou zmenou.“

Táto judikatúra pritom platí len od vtedy, čo samotný Súdny dvor uznal prekluzívne lehoty za prípustné. Treba zároveň poznamenať, že v bodoch 27 a 28 toho istého rozsudku sú spomenuté zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, akými sú ochrana práva na obranu, zásada právnej istoty a riadny priebeh konania. Z judikatúry Súdneho dvora v konečnom dôsledku vyplýva, že hoci konštatoval, že prechodná úprava obsiahnutá v zákone č. 1/2013 nezaručovala právo na obranu, je to tak preto, lebo sa predpokladá existencia prekluzívnych lehôt, ktoré sú v súlade s európskym právom, lebo sú vyjadrením minimálneho procesného poriadku a rešpektujú zásadu právnej istoty.

- 18 Za týchto okolností vznikajú pochybnosti o koordinácii takých zásad v jednotlivých rozsudkoch samotného Súdneho dvora a v judikatúre Tribunal Supremo (Najvyšší súd) a vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

Na dosiahnutie súladu s judikatúrou Súdneho dvora vnútroštátny procesný predpis zaviedol preskúmanie nekalej povahy tak v štandardnom konaní o výkone

rozhodnutia, ako aj v konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou. Prvé uvedené preskúmanie sa vykonáva *ex offo* a musí ho vykonať ten istý súd pred začatím konania o výkone rozhodnutia, teda pred nariadením výkonu rozhodnutia. Uvedené preskúmanie je špecifické tým, že jeho súčasťou je len podmienené a negatívne posúdenie. Súd nerozhoduje o platnosti zmluvných podmienok, ale len o ich neplatnosti. Nejde o pozitívne posúdenie ich platnosti, ale negatívne posúdenie; v dôsledku revízie zmluvného exekučného titulu sa berú do úvahy len tie podmienky, ktoré súd považuje za nekalé, a v súvislosti s nimi sa začne sporové konanie, ktorého výsledkom bude rozhodnutie o ich platnosti.

Pokiaľ ide o ostatné podmienky, ak spĺňajú kritériá platnosti, ktoré skúma súd, ktorý vedie konanie o výkone rozhodnutia, tento súd nevedie nijaké úvahy. Výslovne neurčí, že sú platné, aj keď počiatočné preskúmanie vychádza z implicitného predpokladu, že sú platné. K tomu dochádza v konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, v ktorom sa podáva tento návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Treba pripomenúť, že v uvedenej počiatočnej fáze konania sa vykonáva len negatívne posúdenie, čo je v súlade s konaním o výkone rozhodnutia, v ktorom sa v zásade neurčujú práva. Negatívne posúdenie vôbec neobmedzuje práva dlžníka na obranu, ktorý tak po nariadení výkonu rozhodnutia môže podať námietku z dôvodu nekalosti povahy iných podmienok, o ktorých sa výslovne nerozhodlo pri počiatočnom preskúmaní *ex offo*.

V súvislosti s tými podmienkami, v prípade ktorých dlžník na začiatku namieta, že môžu byť nekalé, sa však nevyhnutne musí vydať určovacie rozhodnutie, ktoré môže byť záporné – v prípade, ak ich považuje za nekalé – a v opačnom prípade tiež kladné.

V rozsahu relevantnom na účely tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zrejmé, že také rozhodnutia, nevyhnutne vydané v sporovom konaní medzi účastníkmi konania, založia prekážku rozhodnutej veci, takže dlžník podaním námietky ani súd na základe svojich právomocí týkajúcich sa preskúmania *ex offo* nemôže dosiahnuť zmenu opačného rozhodnutia, ktoré už bolo vydané.

Pochybnosti, ktoré sa dotýkajú konkrétneho prípadu, vznikajú vtedy, keď počiatočné preskúmanie *ex offo* nemá za následok, že súd vyzve účastníkov konania, aby sa vyjadrili, lebo nekonštatoval nekalú povahu v prípade žiadnej podmienky alebo ju konštatoval len v prípade určitej podmienky. To znamená, že sa nariadi výkon rozhodnutia a nevydá sa pozitívne rozhodnutie o platnosti zmluvných podmienok ani negatívne rozhodnutie o ich platnosti, aj keď ju súd preskúmal.

- 19 Zároveň – a to je druhá pochybnosť – vzniká otázka, či dlžník, ktorý podal počiatočnú námietku, v ktorej tvrdil, že určité podmienky sú nekalé, následne napriek tomu, že toto oprávnenie zaniklo v dôsledku preklúzie, môže opäť podať

námietku v súvislosti s podmienkou, ktorú považuje za nekalú, pričom však túto námietku nepodal v príslušnej fáze konania, s prihliadnutím na to, že skutkové a právne okolnosti, ktoré určujú uvedenú nekalú povahu, existovali už v čase podania prvej námietky, ktorá bola podaná včas.

V konečnom dôsledku, pokiaľ sa vychádza z toho, že Súdny dvor vo svojej judikatúre uznáva preklúziu, ak dlžník nepodá námietku v konaní o výkone rozhodnutia, podstatou otázky je určiť, či zo zásady efektivity vyplýva prekážka konania, ktorá bráni jednak dlžníkovi namietat' to, čo mohol namietat', a nenamietal, a jednak súdu *ex offo* preskúmať to, čo už bolo preskúmané.

PRACOVNÝ DOKUMENT